

UDC 371.3:811.111

DOI: 10.34671/SCN.HBR.2019.0303.0008

СТАНДАРТИ Й ВИМОГИ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ І ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У США

© 2019

ORCID: 0000-0002-2206-7113

Леврінц Маріанна Іванівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філології

*Закарпатський угорський інститут імені Ракоці Ференца II
(90202, Україна, Берегове, площа Кошута, 6, e-mail: marianna@kmf.uz.ua)*

Анотація. У статті здійснено вивчення проблеми стандартів і вимог до фахової підготовки і професійного розвитку вчителів іноземних мов у США; проаналізовано зміст стандартів, підходи до його формування та імплементації у стандартно орієнтованій системі підготовки вчителів іноземних мов в освітньому просторі США; розкрито бачення й ставлення науково-педагогічної спільноти до проблеми стандартизації педагогічної освіти. Виявлено, що в США запровадження стандартів і вимог до підготовки, ліцензування і сертифікації вчителів виконує функцію важеля системних змін освітньої системи й підвищення її результативності шляхом покращення компетентнісного рівня педагогів. Документи стандартів регламентують вимоги і критерії оцінювання якості педагогічної освіти й діяльності. За своєю структурою, система професійних педагогічних стандартів США включає: стандарти акредитації програм підготовки вчителів, що встановлюють вимоги до компетентнісного рівня випускників педагогічних ЗВО; стандарти ліцензування, які регламентують вимоги до компетентнісного рівня початкуючих учителів (зі стажем роботи до трьох років); стандарти сертифікації і визнання досягнень у професійно-педагогічній діяльності. Встановлено, що важливою сучасною тенденцією в розробленні й ухваленні освітніх стандартів у США є безпосередня участь практикуючих педагогів та не є прерогативою владних структур. Імплементація стандартно-базованої освіти сприяє підвищенню освітнього потенціалу країни, про що свідчать емпірично зафіксовані результати досліджень.

Ключові слова: стандарти, вимоги, фахова підготовка, вчитель іноземних мов, компетентність, вища освіта, США.

STANDARDS AND REQUIREMENTS OF PROFESSIONAL EDUCATION AND DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS IN THE USA

© 2019

Levrincs (Lőrincz) Marianna Ivanivna, candidate of pedagogical sciences, associate professor of the Department of Philology

*Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
(90202, Ukraine, Transcarpathia, Berehove, Kosuth square, 6, e-mail: marianna@kmf.uz.ua)*

Abstract. The paper examines issues of professional standards underpinning foreign language teacher education and development in the USA; also, the content of standards and approaches to their formulation are elucidated; next, current efforts at implementing standards-oriented teacher education are discussed. The vision and stance of the American educational community in standards related debates are explored. It is argued that standards setting endeavors concerning preparation, licensing and certification of teachers in the USA catalyze systematic transformations of teacher education mainstream practices, promoting teaching and learning outcomes through indirect influence on professional competence of pedagogues. Structurally, the system of professional standards is three-componential: standards related to accreditation of teacher preparation programs, reflecting competence requirements for newly graduated teachers; licensing standards targeted at novice teachers (with teaching experience less than three years); certification standards as recognition of outstanding performance and proficiency in teaching. The recent trend evolving in the result of standards elaboration efforts in the country has become the involvement of practicing foreign language teachers in all decisions pertaining to the definition of mission, content and realization of standards-based education. Extent research gives hints that standards oriented teacher education promotes its educational potential, as shown by empirical evidence.

Keywords: standards, requirements, professional education, foreign language teacher, competence, higher education, USA.

СТАНДАРТЫ И ТРЕБОВАНИЯ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ РАЗВИТИЮ УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В США

© 2019

Леврінц Маріанна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології

*Закарпатський угорський інститут імені Ракоці Ференца II
(90202, Україна, Берегове, площа Кошута, 6, e-mail: marianna@kmf.uz.ua)*

Аннотация. В статье осуществлено изучение проблемы стандартов и требований к профессиональной подготовке и профессиональному развитию учителей иностранных языков в США; проанализировано содержание стандартов, подходы к его формированию и имплементации в стандартно ориентированной системе подготовки учителей иностранных языков в образовательном пространстве США; раскрыто видение и отношение научно-педагогического сообщества к проблеме стандартизации педагогического образования. Выведено, что в США внедрение стандартов и требований к подготовке, лицензирование и сертификация учителей выполняет роль рычага системных изменений образовательной системы и повышения ее результативности путем улучшения компетентностного уровня педагогов. Документы стандартов регламентируют требования и критерии оценки качества педагогического образования и деятельности. По своей структуре, система профессиональных педагогических стандартов США включает: стандарты аккредитации программ подготовки учителей, устанавливающих требования к компетентностному уровню выпускников педагогических ЗВО; стандарты лицензирования, которые регламентируют требования к компетентностному уровню начинающих учителей (со стажем работы до трех лет); стандарты сертификации и признания достижений в профессионально-педагогической деятельности. Установлено, что важной современной тенденцией в разработке и принятии образовательных стандартов в США является непосредственное участие практикующих педагогов и не является прерогативой властных структур. Имплементация стандартов основного образования способствует повышению образовательного потенциала страны, о чем свидетельствуют эмпирически зафиксированные результаты исследований.

Гуманитарні Балканські дослідження. 2019. Т.3. № 3(5)

Ключевые слова: стандарты, требования, профессиональная подготовка, учитель иностранных языков, компетентность, высшее образование, США.

А) ВВЕДЕННЯ

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стандарти педагогічної освіти є наріжним каменем, закладеним в основу світової практики розвитку й реформування національних освітніх систем. Визначення вимог до якості підготовки та професійного розвитку педагогічних працівників сприяє зростанню якості й ефективності їхньої діяльності та утвердженню статусу педагогічної професії. У США оновлення стандартів щодо акредитування програм фахової підготовки, ліцензування та сертифікації вчителів виконує функцію важеля системних змін в освіті та підвищення її результативності засобами опосередкованого впливу через підвищення компетентнісного рівня педагогів [1, с. 6]. Жодна професійна група не викликає такого жвавого зацікавлення суспільства та уваги політико-владних структур, як педагогічний корпус через тісний взаємозв'язок між якістю професійно-педагогічної діяльності й навчальною успішністю учнів [2]. Стандарти є інструментарієм регламентування вимог і здійснення контролю за якістю педагогічної освіти, що застосовується управлінськими органами спільно із представниками освітян. Відтак, дискусії щодо професійних стандартів у педагогічній освіті та її розвитку фігурують на передньому плані як політичної, так і науково-педагогічної спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких обґрунтовується автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема фахової підготовки вчителів ІМ у США та, зокрема, стандартів, що регламентують вимоги до їхнього компетентнісного рівня, розглядаються у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. Важливий внесок у вивчення питання розроблення й імплементації стандартів в освітній системі США здійснено Глісан Е. [3], Дарлінг-Хемонд Л. [1], Інґварсон Л., Клайнґенц Е. [4], Сакс Дж. [5], Туїнумуана К. [6], Шульц Р. [7] та ін., доробок яких представлено у даній статті. Водночас, на теренах вітчизняної науки проблема стандартно-базованої освіти, формування змісту стандартів фахової підготовки і професійного розвитку вчителів ІМ у США вивчається недостатньо. Окремі аспекти означеного питання представлено у працях Іконнікової М. [8], Муқан Н. [9], Пуховської Л. [10].

Б) МЕТОДОЛОГІЯ

Формування цілей статті. Метою статті є вивчення проблеми стандартів і вимог до фахової підготовки і професійного розвитку вчителів ІМ у США, а також аналіз змісту стандартів і підходів до його формування, що регламентують вимоги до компетентнісного рівня вчителів ІМ.

Постановка завдання. Основними завданнями статті є аналіз організаційно-структурних елементів системи регулювання відповідності якості педагогічної освіти і професійної діяльності вчителів ІМ, нормативних документів стандартів, які визначають вимоги до фахової підготовки й розвитку вчителів ІМ, а також фахової літератури, що висвітлює актуальні питання і тенденції у розробленні й реалізації стандартно-базованої педагогічної освіти США.

Методи, методики та технології, що використовувалися. Дослідження здійснювалось із застосуванням комплексу теоретичних і якісних емпіричних методів, а саме аналізу, синтезу, контент-аналізу текстів документів освітніх стандартів, їхнього порівняння, інтерпретації науково-практичного доробку та узагальнення прогресивного досвіду стандартно орієнтованої підготовки вчителів-філологів у США.

В) РЕЗУЛЬТАТИ

Виклад основного матеріалу дослідження з повним

обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У семантичному наповненні поняття «стандарт» розрізняють кілька компонентів. У своєму визначенні Сакс Дж. виділяє чотири підходи до розуміння концепту стандарт: у стандартах висуюються вимоги до професійних знань і вмінь учителя; стандарти спрямовуються на забезпечення якості освіти та звітність; стандарти визначають професійний розвиток і зростання якості професійно-педагогічної діяльності; стандарти тісно зв'язані із професійним ліцензуванням і сертифікацією педагогів [5].

Учені Клайнґенц Е. та Інґварсон Л. виділяють два основних змістових компоненти у визначенні поняття стандарт: під стандартами розуміють, з одного боку, професійні цінності й орієнтири, а з іншого – мірило професійного розвитку і досягнень. У першому сенсі стандарти є втіленням образу довершеної практики викладання, визначаючи вимоги до професійних знань, умінь і переконань педагогів. Стандарти покликані об'єднати членів професійної групи навколо спільного розуміння системи професійних цінностей і засадничих положень. У другому значенні поняття стандарт стосується вимірювання рівня компетентності та професіоналізму вчителя, визнання якого підтверджується документально [4, с. 5–6].

Ставлення науково-педагогічної спільноти до стандартів підготовки та професійного розвитку педагогів і те, яким чином відбувається їхнє ухвалення, є неоднозначним. Першочергове призначення стандартів полягає у визначенні орієнтирів професійного зростання, забезпеченні якісного функціонування освітньої системи та її підсистем, продуктивності навчальних процесів, у виокремленні показників ефективної професійно-педагогічної діяльності. Як пояснює Туїнумуана К., розробка професійних стандартів і вимог до рівня професіоналізму вчителів сприяє утвердженню високого статусу педагогічної професії у баченні громадськості [6, с. 75]. Уважаємо, що це робить педагогів як професійну групу менш уразливими, підводячи їх до рівня інших висококваліфікованих професій, як наприклад, медиків, юристів і т. д.

Урахування теоретико-емпіричних наукових досягнень у формулюванні змісту й цілей стандартів уможливило приведення до спільного знаменника результатів науково-дослідної роботи й освітніх процесів. Одним із центральних завдань, що постає перед авторами стандартів, є врахування імплікацій психолого-педагогічних досліджень, що сприяє встановленню більшої відповідності між теорією і практикою в освітній системі.

Розробка стандартів спільними зусиллями практикуючих учителів і науковців уможливило врахування практичного педагогічного досвіду, що в нинішній науково-педагогічній думці вважається цінним джерелом знань про професійний розвиток й учіння педагогів. Рефлексія над педагогічною діяльністю, узагальнення практичного досвіду вчителів дозволяє приймати практично-перевірені, обґрунтовані стандарти освіти й професійного розвитку педагогів.

Поряд із беззаперечними перевагами професійних педагогічних стандартів у фаховій літературі зустрічаються непоодинокі критичні зауваження, зв'язані із практикою їх запровадження. Суперечливість ролі стандартів представлено в роботі Сакс Дж. у вигляді дихотомії: 1) контрактній звітності протиставлено взаємну; 2) контролю владних органів протиставлено автономність професійної групи. Контрактна звітність і контроль, здійснювані владою через стандарти, відображають регулювальну функцію влади, яка підпорядковує й контролює процеси професійного становлення й розвитку вчителів та інші освітні процеси. Взаємна звітність і автономність передбачають пряме підключення професійно-педагогічної спільноти до регулювання й керуван-

ня процесом професійного становлення й розвитку [11].

Нині відбувається активний перегляд ролі педагогів у процесі опрацювання й реалізації стандартів педагогічної освіти й професійного розвитку [1; 11]. Бюрократичний контроль у розробленні стандартів поступається на користь безпосередньої участі педагогічних працівників різних освітніх рівнів. Серед освітян і політиків США визріло усвідомлення необхідності розробки професійних стандартів власне вчителями, як важливої стратегії поліпшення якості навчання й учіння [1, с. 11–13]. Саме завдяки спільним зусиллям американської політичної, наукової й педагогічної громадськості у розробленні й ухваленні стандартів професійного розвитку й освіти досить успішно вдається долати вплив деяких їхніх негативних аспектів.

Перейдемо до безпосереднього розгляду проблеми впровадження стандартів педагогічної освіти й професійного розвитку вчителів ІМ у США. Ретроспективний аналіз проблеми виявив, що розроблення офіційних стандартів педагогічної освіти у США було ініційовано у 1946 р. новоствореною Національною комісією педагогічної освіти та професійних стандартів (the National Commission on Teacher Education and Professional Standards), головним завданням якої було підвищення професійного статусу педагогів [12, с. 93]. Водночас, за свідченням американської вченої Шульц Р., перші кроки щодо розроблення стандартів для вчителів ІМ у США було зроблено набагато раніше, а саме в 1929 р. Наступну масштабну спробу запровадження стандартів стосовно діяльності вчителів ІМ у США здійснено Американською асоціацією сучасних мов (the Modern Language Association of America) у 1966 р. Однак, попри їхній певний позитивний вплив, у тогочасній країні не вдається прийняти загальнонаціональну систему стандартів. За словами дослідниці, більшість конструктивних пропозицій так і не було імplementовано через політико-ідеологічні та економічні фактори. На заваді запровадження національної системи стандартів у США є намагання владних структур штатів і муніципалітетів зберегти свою автономність і незалежність від федерального уряду [7, с. 47–48]. Тому будь-які спроби прийняття загальнонаціональних уніфікованих нормативів попередньо розглядаються й ухвалюються на місцевому рівні.

За структурою система професійних педагогічних стандартів США містить три компоненти, а саме:

- 1) стандарти акредитації програм підготовки вчителів (accreditation standards for teacher preparation programs);
- 2) стандарти ліцензування в штатах (standards for state licensing purposes);
- 3) стандарти сертифікації та визнання досягнень у професійно-педагогічній діяльності (standards for certification and recognition for advanced performance).

Перший із вищеназваних компонентів спрямований на забезпечення якісної педагогічної підготовки. Іспит для отримання ліцензії педагога передбачає оцінювання вихідного рівня засвоєння фахових знань і розвитку необхідних компетентностей на достатньому рівні, необхідних для виконання професійних обов'язків початкуючими вчителями зі стажем роботи до трьох років. Метою сертифікації є підтвердження особливих досягнень й розвитку професіоналізму досвідченими вчителями. У своїй сукупності стандарти про акредитацію, ліцензування та сертифікацію утворюють «досить хиткий триногий стілець», покликаний забезпечити якість функціонування педагогічної професії [1, с. 10].

До недавнього часу в США не існувало спеціального органу із прийняття й упровадження стандартів, сформованого із представників педагогічної професії. Усі важливі рішення щодо регулювання професійних стандартів ухвалювалися органами влади, які насаджували бюрократизм, спрямований на стандартизацію освіти, Хуманитарні Балканські дослідження. 2019. Т.3. № 3(5)

не сприяючи зростанню ефективності праці педагогів. Переломним моментом стало створення у 1987 р. Національного комітету професійних педагогічних стандартів (National Board for Professional Teaching Standards NBPTS), до складу якого увійшли практикуючі педагоги, що дозволило переглянути підходи до розробки й упровадження стандартів і здобуло широке визнання педагогічною спільнотою.

Стандарти NBPTS у подальшому було доопрацьовано Міжштатним консорціумом підтримки й оцінки молодих учителів (the Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium INTASC), сформованим із представників 30-и американських штатів, зусиллями яких було розроблено стандарти ліцензування й оцінювання початкуючих учителів. Наступним етапом у розробленні національних стандартів стала робота Національної ради з акредитації педагогічної освіти (the National Council for Accreditation of Teacher Education NCATE), якою було уточнено стандарти розв'язання професійно-педагогічних завдань (the performance standards) на основі стандартів, розроблених Міжштатним консорціумом із підтримки й оцінювання діяльності молодих учителів INTASC. Головним призначенням стандартів NCATE є оцінювання програм підготовки педагогів і надання їм необхідної допомоги в організації навчання у світлі оновлених стандартів Національного комітету професійних педагогічних стандартів NBPTS. Отже, стандарти опрацьовано й узгоджено спільними діями вищеназваних трьох організацій [1, с. 14–15].

Вищеназвані профільні організації й формування розробляють загальнопедагогічні й вузькоспеціальні галузеві стандарти, зокрема в галузі підготовки та професійного розвитку вчителів ІМ. Зупинимося на аналізі стандартів освіти та професійного розвитку вчителів ІМ, розроблених американськими агенціями: Американською радою викладання іноземних мов (the American Council on the Teaching of Foreign Languages ACTFL), Національною радою з акредитації педагогічної освіти (the National Council for Accreditation of Teacher Education NCATE), Міжштатним консорціумом підтримки та оцінки діяльності молодих учителів (the Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium INTASC), Національним комітетом професійних педагогічних стандартів (National Board for Professional Teaching Standards NBPTS). Вихідний рівень професійного становлення регламентується стандартами ACTFL та NCATE, тоді як стандарти професійного розвитку визначаються INTASC (ліцензування після 1–3 років роботи) та NBPTS (сертифікація).

Професійним органом, відповідальним за акредитацію закладів вищої педагогічної освіти, є Національна рада з акредитації педагогічної освіти (the National Council for Accreditation of Teacher Education NCATE). Акредитація вищих навчальних закладів за участі агенції NCATE здійснюється на добровільній основі, однак у деяких штатах акредитація є обов'язковою. До складу агенції входять 30 національних профільних педагогічних асоціацій. Свою головну місію організація вбачає у звітності й поліпшенні підготовки вчителів, а також у сприянні реформуванню педагогічної освіти. Метою агенції є підтримка й удосконалення діяльності закладів вищої освіти шляхом підготовки висококваліфікованих педагогічних працівників [13, с. 1].

Стандарти NCATE призначені для здійснення процедури акредитування ЗВО педагогічного профілю. На їхній основі також визначається вихідний рівень професійної компетентності випускників ЗВО. Однією із нових тенденцій у роботі агенції є оцінювання якості програм підготовки вчителів на основі врахування рівня продуктивності розв'язання начально-професійних завдань її слухачами, на відміну від попередньо застосовуваного оцінювання якості навчальних курсів.

Американська рада з викладання іноземних мов (the

American Council on the Teaching of Foreign Languages ACTFL) є національною організацією вчителів ІМ Америки, заснованою у 1967 р., що насамперед ставить на меті вивчення проблем фахової підготовки вчителів ІМ, навчання ІМ та розробку відповідних курикулумів. ACTFL є єдиною організацією США, яка охоплює вивчення проблем навчання всіх ІМ на всіх освітніх рівнях, тісно співпрацюючи із великою кількістю асоціацій із навчання ІМ у 50-и штатах [14, с. 7]. Одним із важливих завдань ACTFL є розроблення освітніх стандартів. У 1988 р. агенцією було опубліковано «Програму рекомендацій з підготовки вчителів ІМ». У 1998 р. ACTFL стала дійсним членом Національної ради з акредитації педагогічної освіти (NCATE). Розроблені стандарти ACTFL для вчителів ІМ було ухвалено й прийнято NCATE 19 жовтня 2002 р. ACTFL спільними зусиллями із Акредитаційною радою підготовки вчителів (the Council for the Accreditation of Educator Preparation CAEP) вперше затвердили «Стандарти підготовки вчителів ІМ ACTFL/CAEP» (ACTFL/CAEP Program Standards for the Preparation of Foreign Language Teachers) у 2002 р., які регулярно переглядаються. Означені документи використовуються в ролі рекомендацій з організації програм підготовки вчителів ІМ та оцінювання успішності їхньої діяльності.

Головними стандартами підготовки вчителів ІМ ACTFL та принципами CAEP є наступні: стандарт 1. – володіння ІМ: міжособистісне, інтерпретативне та презентаційне. стандарт 2. – культура, лінгвістика, література та концепти суміжних дисциплін. Означені стандарти відповідають принципу В. CAEP – Зміст. стандарт 3. – теорія засвоєння ІМ, знання студентів та їхніх потреб – відповідає принципу А. CAEP – учень і навчання. стандарт 4. – врахування стандартів у плануванні та організації навчального процесу, що відповідає принципу С. CAEP – навчальний процес. стандарт 5. – оцінювання мов і культур – вплив на навчання учнів – відповідає принципу А. CAEP – Учень і навчання та принципу С. – навчальний процес. стандарт 6. – професійний розвиток, захист та етичність, що відповідає принципу D. CAEP – професійна відповідальність [14, с. 2–32].

Створення стандартів ACTFL/CAEP для підготовки вчителів ІМ визначається головним чином особливостями викладання/навчання ІМ та нормативним документом «Стандарти навчання іноземних мов у 21-у столітті», сутність яких узагальнено у формі п'яти основних цілей навчання ІМ: комунікація, культура, міждисциплінарні зв'язки, порівняння (між мовами і культурами), спільнота. Порівняння означених цілей навчання ІМ із розглянутими нами стандартами підготовки вчителів ІМ ACTFL/CAEP виявило чимало еквівалентностей.

Документом, який регламентує вимоги до професійної компетентності початкуючих учителів ІМ протягом перших трьох років роботи є «Модель стандартів по ліцензуванню початкуючих учителів ІМ» (2002), який підготовлено Міжштатним консорціумом підтримки та оцінки молодих учителів (the Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium INTASC). Означені стандарти базуються на засадничих принципах педагогічної професії загалом із урахуванням особливостей навчання ІМ. Стандарти було запропоновано у вигляді рекомендацій щодо підготовки, ліцензування та професійного розвитку вчителів ІМ [15, с. 1]. Документом визначено, якими знаннями, вміннями та диспозиціями має володіти початкуючий учитель ІМ для забезпечення ефективності навчання ІМ та культури учнями. У документі подано детальний опис із роз'ясненням стандартів і вимог професійного розвитку вчителів ІМ, представлено можливі труднощі, з якими стикаються вчителі на етапі входження у професію.

Коротко схарактеризуємо принципи формування змісту стандартів і вимог, поданих у тексті вищезазначеного документа: Принцип 1. Знання дисципліни. Принцип 2. Розвиток учнів. Принцип 3. Диверсифікованість

учнів. Принцип 4. Навчальні стратегії. Принцип 5. Навчальне середовище. Принцип 6. Комунікація. Принцип 7. Планування навчального процесу. Принцип 8. Оцінювання. Принцип 9. Рефлексія та професійний розвиток. Принцип 10. Спільнота [15, с. 7–43]. У документі підкреслюється відповідність представлених вище стандартів іншим нормативним документам, що визначають вимоги до підготовки та професійного розвитку вчителів ІМ у США, зокрема стандартам професійного розвитку, ухвалених організацією NBPTS для забезпечення послідовності й наступності професійного розвитку вчителів ІМ [15, с. 2].

У триступеневій архітектоніці системи стандартів педагогічної освіти США стандарти професійного розвитку вчителів ІМ визначаються Національним комітетом професійних педагогічних стандартів (National Board for Professional Teaching Standards NBPTS) – найвпливовішою сертифікаційною організацією США. Як стверджується в документі «Стандарти мов світу» (NBPTS World Languages Standards), місією організації є поліпшення якості навчання й учіння тресторонніми засобами: встановлення й підтримки високих стандартів до знань і вмінь досвідчених учителів; функціонування системи сертифікації вчителів, яка відповідає вимогам, визначеним стандартами; підтримки освітніх реформ, спрямованих на інтеграцію національної комісії зі справ сертифікації в систему американської освіти та нарощення професійного потенціалу вчителів. «Золотий стандарт» сертифікації NBPTS базується на переконанні, що високі стандарти для педагогів гарантують кращі навчальні результати учнів [16, с. 4].

Організацію NBPTS було засновано у 1987 р. за безпосередньої участі педагогів-практиків. Нині програма налічує 25 предметів сертифікації із 16 галузей знань, охоплюючи 4 освітні рівні від дошкільної освіти до вищої (вік учнів від 3 до 18 р. і вище). Сутність педагогічної майстерності підсумовано в документі комітету NBPTS «Що вчителі повинні знати й уміти» («What Teachers Should Know and be Able to Do») у формі П'яти головних пропозицій (Five Core Propositions): 1. Учителі віддані студентам та їхньому навчанню. 2. Учителі знають предмет, який викладають, і вміють його викладати. 3. Учителі несуть відповідальність за управління та моніторинг навчання учнів. 4. Учителі систематично розмірковують над практикою викладання, навчаючись на досвіді. 5. Учителі є членами навчальних громад [16, с. 4].

Представники організації NBPTS переконані, що сертифікація повинна стати нормою, а не винятком у педагогічній професії, що дозволить значно підвищити професійний статус педагогів. До сертифікації допускаються педагоги, які прагнуть офіційного визнання своїх професійних досягнень за умови відповідності трьом вимогам: наявність диплома про вищу педагогічну освіту не нижче бакалавра, стаж роботи щонайменше 3 роки та, за потреби, наявність ліцензії педагога. У 2014 р. відбулись зміни в процесі оцінювання компетентнісного рівня здобувачів, до якого було включено розроблення педагогічного портфоліо та тестування професійних знань. Портфоліо містить опис і аналіз зразків професійно-педагогічної діяльності вчителя та навчання учнів, записаних на відео за період від 3 тижнів до 3 місяців. Тестування включає оцінювання рівня іншомовної компетентності та професійних знань у галузі засвоєння другої/іноземної мови, лінгвістики та інших фахових дисциплін.

У галузі іншомовної освіти організацією NBPTS було започатковано сертифікацію вчителів англійської як нової мови (teachers of English as a new language) у 1999 – 2000 рр., а в 2002 р. – сертифікацію вчителів світових мов крім англійської (teachers of world languages other than English). У документі «Стандарти англійської як нової мови» (English as a New Language Standards) йдеться про особливу роль і відповідальність, які покладаються

на вчителів англійської мови у сучасному американському соціумі із властивим йому лінгвістичним плюралізмом, на вимогу якого вчитель-філолог повинен проявляти здатність викладати англійську мову як другу, розвивати іншомовні компетентності (мовлення, слухання, читання, письмо) та викладати низку інших дисциплін в інтегрованому підході. Досвідчені вчителі англійської мови працюють відповідно до освітньо-контекстуальних показників, включаючи білінгвальну освіту, навчання англійської мови як другої або розвитку англійської мови, навчання англійської мови засобами вивчення інших дисциплін. Деякі висококваліфіковані вчителі виконують функцію універсальних педагогів, викладаючи одразу кілька шкільних предметів [17, с. 12–13].

Згідно з вимогами документа «Стандарти англійської як нової мови» досвідчений учитель-словесник повинен відповідати вимогам до професійного рівня, окреслених на основі нижчеподаних стандартів. Стандарт 1. Знання учнів. Стандарт 2. Знання культури та диверсифікованості. Стандарт 3. Зв'язок з родиною, школою та громадою. Стандарт 4. Знання англійської мови. Стандарт 5. Знання особливостей засвоєння англійської мови. Стандарт 6. Навчальний процес. Стандарт 7. Оцінювання. Стандарт 8. Учитель у ролі того, хто навчається/Учіння вчителя. Стандарт 9. Професійне лідерство та підтримка [17, с. 19–73]. Документ «Стандарти мов світу» містить перелік із 9 пунктів. Стандарт 1. Знання студентів. Стандарт 2. Знання мови. Стандарт 3. Знання культури. Стандарт 4. Знання особливостей засвоєння мови. Стандарт 5. Справедливе й рівноправне навчальне середовище. Стандарт 6. Розробка курикулуму та планування навчального процесу. Стандарт 7. Оцінювання. Стандарт 8. Рефлексія. Стандарт 9. Професіоналізм [16, с. 16–47].

Порівняльний аналіз нормативних документів «Стандарти англійської мови як нової» та «Стандарти мов світу» виявив у них багато спільного, адже в їх основу покладено вимоги до компетентнісного рівня вчителя-філолога, який розвиває іншомовну компетентність. Однак, з огляду на особливості професійно-педагогічних функцій, що забезпечуються вчителями ІМ та вчителями англійської мови як нової, деякі відмінності все ж відображені в змісті стандартів.

Зіставлення двох документів виявило, що від досвідчених учителів англійської мови як нової вимагається врахування в освітньому процесі особливого статусу, що відіграє вивчення офіційної мови новоприбулими особами з огляду важливості їхнього повноцінного входження до американського соціуму. Це відображено відповідним чином у формулюванні й трактуванні пунктів стандартів, наприклад, у другому пункті «Стандартів англійської мови як нової» підкреслюється важливість знань про культурну диверсифікованість і формування поваги до культурної ідентичності учнів, тоді як у «Стандартах мов світу» наголошується тільки на необхідності знань про культуру країн, мова яких вивчається. У третьому пункті першого документа наголошується на важливості встановлення зв'язків із родинами учнів, школою та громадою, тоді як в останньому документі означена вимога не фігурує на передньому плані. В інших аспектах суттєвих відмінностей у формулюванні тексту стандартів не виявлено.

Г) ВИСНОВКИ

Висновки дослідження. Отже, здійснений аналіз нормативної документації кількох профільних органів США, що регулюють оцінювання якості професійної підготовки та розвитку вчителів ІМ на основі освітніх стандартів виявив більше спільного, ніж відмінного. Основними компетентними органами, відповідальними за моніторинг відповідності якості педагогічної освіти означеним стандартам є Національна рада акредитації педагогічної освіти (NCATE), Американська рада викладання іноземних мов (ACTFL), Міжштатний консорціум підтримки й оцінки молодих учителів (INTASC) та Хуманитарні Балканські дослідження. 2019. Т.3. № 3(5)

Національний комітет професійних педагогічних стандартів (NBPTS).

Стандарти педагогічної освіти й професійного розвитку розроблено з огляду на важливість забезпечення послідовності й наступності у формуванні професійних знань, умінь, диспозицій учителями ІМ на різних етапах професійного зростання. Тобто, вимоги до оволодіння професією випускниками ЗВО педагогічного профілю встановлено організаціями NCATE або CAEP, а також ACTFL. Стандарти й вимоги до професійної компетентності початкуючих учителів ІМ зі стажем роботи до трьох років устанавлюються агенцією INTASC. Стандарти професійного розвитку вчителів ІМ та вчителів англійської мови як другої регламентуються організацією NBPTS. Стандарти рівнів професійного становлення й розвитку сформульовано таким чином, щоб означений процес відбувався послідовно й неперервно.

Профільними органами, що здійснюють акредитування закладів педагогічної освіти є NCATE або CAEP; процедура ліцензування входить до компетенції INTASC; сертифікування досвідчених педагогічних працівників здійснюється організацією NBPTS. Необхідність проходження процедур ліцензування й сертифікації вибірково встановлюється на урядовому рівні штатів, тобто не є загальнообов'язковою. Водночас, дедалі більше американських штатів вважає за необхідне залучати своїх педагогічних працівників до участі в процедурі оцінювання їхнього компетентнісного рівня. Важливою нинішньою тенденцією у розробленні й ухваленні професійно-педагогічних стандартів є безпосередня участь практикуючих педагогів, на відміну від минулого етапу, коли формулювання й реалізація стандартів було прерогативою владних структур.

В основу стандартів і вимог до професійної підготовки та розвитку вчителів вищеназваних профільних організацій покладено стандарти вивчення ІМ. Важливість професійного розвитку, колаборації між учасниками освітнього процесу, колегіальної й соціальної спільноти, рефлексивного підходу підкреслюються у всіх цитованих нами документах освітніх стандартів. Виходячи із особливої ролі ІМ у глобалізованому суспільстві, а також англійської мови як другої у диверсифікованому етнічному складі населення США, підкреслюється значимість професії вчителя-філолога, значно розширюються ролі, що покладаються на нього. Тобто, вчитель іноземної або другої мов виконує роль провідника в соціалізації новоприбулих членів американського суспільства та міжкультурної комунікації.

Незважаючи на неоднозначне ставлення науково-практичної педагогічної спільноти до імплементації стандартно-базованої освіти, існує велика кількість її прихильників, зважаючи на емпірично задокументовані позитивні результати, на які спромоглась система педагогічної освіти США завдяки впливу стандартів.

Перспективи подальших досліджень цього напрямку. Перспективами подальших розвідок є вивчення позитивного досвіду імплементації стандартно орієнтованої педагогічної освіти у США з метою запозичення його окремих напрацювань у вітчизняну систему підготовки вчителів ІМ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Darling-Hammond L. *Reshaping teaching policy, preparation and practice: Influences on the National Board for Teaching Professional Standards*. Washington: AACTE Publications, 1999. 46 p.
2. Hattie J. *It's official: Teachers make a difference*. Educare News. 2004. №144 (February), 24–31.
3. Glisan E., Swender E., Surface E. *Oral proficiency standards and foreign language teacher candidates: Current finding and future research directions*. Foreign Language Annals. 2013. № 46(2), P. 264–289.
4. Kleinhenz E., Ingvarson L. *Standards for Teaching: Theoretical Underpinnings and Applications*, 2007. URL: http://research.acer.edu.au/teaching_standards/1 (Last accessed: 10.05.2019)
5. Sachs J. *Teacher professional standards: Controlling or developing teaching? Teachers and Teaching: Theory and Practice*. 2003. № 9(2), P. 175–186.
6. Tuinmunana K. *Teacher Professional Standards, Accountability and Ideology: Alternative Discourses*. Australian Journal of Teacher

Education. 2011. Vol 36, 12. P. 72-82.

7. Schultz R. *The Quest for Professional Standards in Foreign/Second Language Teacher Development: A U.S. Perspective*. *MEXTESOL Journal*. 2004. № 28 (1), P. 47–60.

8. Іконнікова М. Професійна підготовка філологів в університетах США: теорія і практика: монографія. Хмельницький: Бірюк С. І., 2018. 370 с.

9. Мукан Н., Істоміна К. Аналіз стандартів професійного розвитку вчителів американських загальноосвітніх шкіл. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2013. № 2–3. С. 113–119.

10. Пуховська Л. Стандарти педагогічної освіти: наукова дискусія західних учених. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 4(44). С. 10–18.

11. Sachs J. *Accountability, standards and teacher activism: An unholy trinity or the way for the profession to shape the future*. Paper presented at the Post Primary Teachers Association (PPTA) Conference, April 18–20. Wellington, New Zealand, 2011.

12. Call K. *Professional Teaching Standards: A Comparative Analysis of Their History, Implementation and Efficacy*. *Australian Journal of Teacher Education*. 2018. № 43(3). P. 93–48.

13. National Council for Accreditation of Teacher Education (NCATE). *Professional standards for the accreditation of schools, colleges, and Departments of Education*. Washington DC: Author, 2001. 98 p.

14. American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTFL). *ACTFL/CAEP Program Standards for the Preparation of Foreign Language Teachers*. 2013. URL: https://www.actfl.org/sites/default/files/CAEP/ACTFLCAEPStandards2013_v2015.pdf (Last accessed: 7.05.2019)

15. Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium. *Model Standards for Licensing Beginning Foreign Language Teachers: A Resource for State Dialogue*. Washington, DC: Council of Chief State School Officers, 2002, June. 69 p.

16. National Board for Professional Teaching Standards (NBPTS). *World Languages Standards (for teachers of students ages 3-18+)*. Arlington, VA and Southfield, MI: National Board for Professional Teaching Standards, 2015–2016. 51 p.

17. National Board for Professional Teaching Standards (NBPTS). *English as New Language Standards (for teachers of students ages 3-18+)*. Arlington, VA and Southfield, MI: National Board for Professional Teaching Standards, 2015–2016. 77 p.